

N:o 13.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 Mars 1873, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande lags stadganden angående dels mannens målsmansrätt öfver hustrun och dels giftorätt i bo.

Uti särskilda, inom Andra Kammaren väckta motioner (N:is 92 och 103), hvilka blifvit till Lag-Utskottet remitterade, hafva Herrar *W. Walldén* och *Pehr Nilsson* från Norrbottens län yrkat,

den förre: »att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och i nådig proposition till Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af 8, 9, 10 och 11 kap. Giftermålsbalken och dermed sammanhang egande lagrum, att gift qvinna, der icke annorlunda blifvit öfverenskommet, må ega att sjelf råda öfver henne genom arf eller förvärf enskildt tillhörig egendom, eller åtminstone öfver sin egen arbetsförtjenst, äfvensom till de förändrade bestämmelser i öfrigt, som deraf böra blifva en följd;» och

Herr *Pehr Nilsson:* »att 10 kap. 2 § Giftermålsbalken måtte erhålla sådan förändrad lydelse: Man och hustru ege, sedan de byggt äktenskap eller sammanvigde äro, giftorätt till hälften hvardera, så i den fasta som i den lösa egendomen, ehvad den är ärfd eller förvärfd; samt att i sammanhang dermed 12 kap. 3 § Ärfdabalken, i hvad den stadgar om efterlevande makes fördel, må upphöra att vara gällande, då den aflidna eger efterlevande bröstärvingar.»

Herr Walldén, hvilkens motion afser att åt den gifta qvinnan bereda en mera sjelfständig och mot ekonomiskt obestånd betryggande ställning än nu varande lag-

stiftning medgifver, har hufvudsakligen anført, att, under det föreskrifterna om lika arfsrätt, qvinnans myndighet och giftomannarättens upphörande i förening med särskilda åtgärder för beredande af nya förvärfskällor syftat att åt den ogifta qvinnan gifva en rättvis och tidsenlig ställning, lagstiftningen angående den gifta qvinnan, medelst bibehållande af mannens oinskränkta målsmansrätt öfver hustruns egendom och arbetsförvärf, fortfarande hvilade på flydda seklers föråldrade grund. Då rättighet tillerkändes den ogifta qvinnan att råda öfver sig och sitt gods, borde hon få behålla denna rättighet när hon inträdde i äktenskap. Familjens enhet och lycka skulle ej deraf rubbas, der förhållandena vore sådana, som betinga ett lyckligt äktenskap, och hustrun ansåge mannen förtjena hennes förtroende. Hon komme då otvifvelaktigt att åt mannen öfverlemnna förvaltningen af bådas egendom och skötandet af de yttre affärena. I motsatt fall kunde ej lagbestämmelserna om mannens målsmansrätt åt familjen bereda annat än en skenbar yttre enhet. Det vore isynnerhet för den s. k. arbetsklassen, som frågan om afskaffandet af mannens målsmansrätt i förevarande hänseende vore af så utomordentligt stor vikt. Hustruns arbetskraft, hennes förmåga att spara och sammanhålla det lilla betydde här så mycket; och säkerligen skulle mången genom mannens oförstånd eller oordentliga lefnadssätt utarmad arbetarefamilj hafva blifvit räddad från fullständigt elände, om hustrun egt laglig rätt att föfoga öfver sitt arbetes lön. Endast i lyckliga äktenskap, der makarne stå till hvarandra i det förhållande att intet kif om mitt och ditt kan uppkomma, funnes verklig egendomsgemenskap, men sådana äktenskap utvecklade sig utan afseende å innehållet af några för dem temligen likgiltiga lagbestämmelser, hvilka i bästa fall utgjorde blott ett tomt uttryck för ett förhållande, som jemväl derför utan skulle vara det normala. Lagen borde i förevarande fall afse undantagen, de olyckliga äktenskapen, och i dem träda emellan för att värna den svagas rätt och skydda familjens existens. Visserligen hade Riksdagen i underdånig skrifvelse den 17 Maj 1871 anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och i nådig proposition till Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af 8 kap. 1 § Giftermålsbalken, att genom äktenskapsförord kunde betingas rättighet för hustru att råda öfver sin enskilda egendom, äfvensom till de förändrade bestämmelser, som deraf borde blifva en följd; men sådana lagstadganden, om än de kunde i någon mån gagna inom de högre och bildade klasserna, skulle antagligen för de fattige och okunnige blifva utan betydelse, samt hade dessutom det felet att, såsom afseende undantag från regeln, redan före äktenskapet, eller just som det skall afslutas, utså frön till misstro och köld makarne emellan. Ett annat medel att i någon mån betrygga den gifta qvinnans rätt och bryta målsmansrättens i all dess stränghet genomförda princip innefattades i Kongl. Förordningen om boskildnad den 18 September 1862; men detta medel finge ej användas förr än konkurs stode för dörren eller det blifvit alldeles uppenbart, att mannens sin målsmansrätt missbrukat, och i beggedera fallen kunde befaras, att föga om ens något återstode för hustrun att rädda. Proceduren vore dessutom förenad med

omgång, chikan och obehag, samt erforderlig bevisning ofta omöjlig att åstadkomma. De svårigheter, som härvid mötte qvinnan ur de högre och mera bildade klasserna, blefve ännu större för qvinnan af arbetsklassen, hvilken icke egde tillfälle till erhållande af de råd och den hjälp, hvarförutan hon, som kanske ej ens hade aning om boskildslagens innehåll, icke kunde göra sin rätt gällande. Vid sådant förhållande och då ännu ej någon åtgärd veterligen blifvit i anledning af ofvannämnda underdåniga skrifvelse vidtagen, ansåge motionären lämpligast, att frågan i hela dess vidd gjordes beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

I afscende härå får Utskottet till en början erinra, hurusom vid flera föregående riksdagar likartade framställningar blifvit gjorda, utan att hafva vunnit bifall eller ens något synnerligt understöd inom representationen. Väl har man erkänt behovet att åt hustrun bereda skydd emot mannens missbruk af målsmansskapet och den derpå grundade rätt att förvalta boets egendom, men detta har i allmänhet ansetts böra ske, icke genom upphäfvande af denna rätt, utan genom att undantagsvis inskränka densamma i de fall, då sådant finnes nödigt.

Utskottet delar dessa åsikter. Äktenskapet, för att motsvara sin idé, fordrar att makarne utan skilda intressen samverka för familjens gemensamma väl. Det husliga samfund, som genom äktenskapet uppkommer, kan icke undvara ledningen af en styrande vilja, och om denna styrelse skall vara god, måste deri finnas enhet och plannessighet. Men detta vore icke möjligt, om den ena makans vilja skulle gälla lika mycket som den andras. I de fall derföre, då vid ordnandet af de gemensamma angelägenheterna skiljaktiga meningar makarne emellan uppstå, måste endera gifva utslaget; och då lagstiftningen lagt den beslutande makten i mannens hand, torde sådant få anses öfverensstämmande med sakens natur. Det är dock icke endast hustrun, men äfven i viss mån mannen, som genom äktenskapets ingående afsäger sig sitt förra oberoende. Ömsesidig benägenhet att rätta sig efter hvarandras önskningar blir en följd af kärleken och förtroendet. Saknas dessa vilkor för ett lyckligt äktenskap, och visar det sig att mannen missbrukar sin makt, då är enheten i mer eller mindre mån bruten, och då, men också först då, bör lagen vara beredd att lemna skydd åt den svagare.

Emedan enheten är och bör vara normala förhållandet, måste lagarne gifva sin bekräftelse derå. För undantagsfall gälla undantagslagar, enligt hvilka till och med en fullständig upplösning af äktenskapsbandet understundom måste medgifvas. Att lemna hustrun rätt att annorledes än efter sådant förord, som i Riksdagens ofvan åberopade skrifvelse omförmäles, undandraga mannens förvaltning någon del af boet, utan att mannen visat sig olämplig att förvaltningen handhafva, anser Utskottet hvarken principiellt riktigt eller gagneligt. Derigenom skulle otvifvelaktigt frön till missämja vida mer än genom äktenskapsförord utsås, samt osäkerhet och oreda i boets förvaltning uppstå; hvarförutom ihågkommas bör, att äfven fall kunde inträffa, då

hustrun komme att genom sin förvaltning förslösa egendom, som under nuvarande förhållanden åt familjen besparas.

Förekomma giltiga skäl för hustrun att få mannen skild från förvaltningen af hennes andel i boet, så lemna boskilnadslagen dertill anvisning. Åtgärden blir sällan gagnlös, om den i rätt tid vidtages, och erfarenheten visar ingalunda att råd och hjälp härvid saknas för den, som deraf är i behof. Huruvida åter rättigheten att söka boskilnad kan utvidgas eller processen dervid förenklas, är en vid föregående riksdagar omtvistad fråga, hvarom förevarande motion icke gifver Utskottet direkt anledning att inlåta sig i undersökning.

Att, såsom motionären alternativt föreslagit, gifva hustrun lagbestämd rätt att, derest ej annorledes blifvit öfverenskommet, råda öfver sin arbetsförtjenst, kan Utskottet ännu mindre tillstyrka. Så länge boet under gemensam förvaltning sammanhålles, måste frukterna af ej blott mannens utan äfven hustruns verksamhet tagas i anspråk för dess underhåll och förkofran. Den enes så väl som den andres arbetsförtjenst måste följaktligen blifva gemensam egendom. Att ställa sådan egendom under hustruns särskilda förvaltning komme icke att låta väl förena sig med mannens förvaltning af hennes enskilda. Ej heller vore det billigt att genom lag gifva hustrun rätt att förfoga öfver sin arbetsförtjenst, utan att tillika stadga skyldighet för henne att deraf lemna bidrag till familjens uppehälle. För öfrigt blefve det mången gång svårt, om icke alldeles omöjligt, att bestämma hvad eller huru mycket hustrun med sitt arbete förtjenat eller huru mycket af sin arbetsförtjenst hon borde lemna i bidrag till familjens uppehälle; och utan tvifvel skulle tvister makar emellan häraf blifva en följd.

På grund af hvad anfördt blifvit och då några sådana förändrade förhållanden icke torde hafva inträffat, att Riksdagen deraf kunde finna sig föranlåten nu frånträda de åsikter, hvilka legat till grund för dess genom ofvanberörda skrifvelse den 17 Maj 1871 gjorda underdåniga framställning, får Utskottet vördsamt hemställa,

- 1:o) att Herr Walldéns ifrågavarande motion ej måtte till någon vidare åtgärd å Riksdagens sida föranleda.

Herr Pehr Nilssons förslag, till hvars behandling Utskottet nu öfvergår, afser att utsträcka egendoms-gemensamheten för äkta makar till den fasta egendom på landet, som endera före eller under äktenskapet ärft eller förut förvärfvat och hvilken, enligt nu gällande lag, är den makans enskilda tillhörighet, deri den andra ej någon giftorätt eger. Vid nästlidne riksdag väcktes hufvudsakligen enahanda förslag, hvilket, i öfverensstämmelse med dåvarande Lag-Utskotts yttrande i ämnet, blef af Riksdagen förkastadt. De af Lag-Utskottet då anförda skäl, hvilka föranledde en sådan utgång,

synas fortfarande ega giltighet, och Utskottet anser sig derföre nu endast behöfva återgifva desamma.

Med erinran att Lagkomitén och Lagberedningen icke blott bibehållit den i gällande lag stadgade inskränkning i giftorätten, utan tillika från giftorätt undantagit ärfd eller före äktenskapet förvärfd fastighet i stad, hänförde Utskottet sig till följande, af Lagkomitén afgifna yttrande i ämnet: »När bolaget emellan makarne uppkommer, är det icke egentligen sjelfva de ömsesidiga insatserna, som böra sammanblandas, utan det är förkofringen eller hvad under äktenskapet förvärfvas, som skall utgöra det samfälda boet. Man skulle kunna lämpa detta förhållande äfven till penningar och annan lös egendom, som hvardera sidan vid äktenskapets början medförde, om det gäfves en möjlighet att med säkerhet urskilja beloppet deraf; men hvad angår fast egendom, vare sig å landet eller i stad, så kan för detta urskiljande ingen svårighet möta. Då man följaktligen måste låta ankomma på de bestämda formaliteter, under hvilka förord ega rum, huruvida hvad af hvardera maken enskildt i lös egendom införes må kunna från samfälligheten afsöndras, är man deremot oförhindrad att bibehålla det ursprungliga förhållandet makarne emellan i afseende på fastighet. Genom det att man undantager viss egendom från samfälligheten, afskär man alla anspråk af ena makens skyldemän på sådan egendom, tillhörig den andra. Utan att misskänna makarnes egen böjelse att med hvarandra dela sin förmögenhet eller att gemensamt bibehålla den åt sina barn, bör man likväl betänka, att de svårigen med ligkiltighet skulle kunna föreställa sig möjligheten, att deras egendom kunde omedelbarligen frångå dem sjelfva, för att öfverflyttas till personer i en annan slägt.»

Härtill fogade Utskottet det tillägg, att om, såsom ofta varit anmärkt, våra äktenskaps- och boskilnadslagar icke vore nog verksamma att skydda hustruns egendom emot ödeläggelse genom missbruk af mannens målsmansrätt, syntes häraf kunna hemtas ett ytterligare skäl att bibehålla ett stadgande, hvarigenom åtminstone förekommes, att den fastighet, som hustrun före äktenskapet egt eller sedan ärfd, gäfves till spillo. Den föreslagna förändringen vore i allt fall så mycket mindre af något verkligt behof påkallad, som makar, derest de ville med hvarandra dela sin förmögenhet, hade en utväg dertill sig anvisad genom den utsträckning, som testamentsrätten nu mera erhållit.

På dessa skäl får Utskottet hemställa,

2:o) att Herr Pehr Nilssons ömförmälda förslag ej måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 4 Mars 1873.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. Gegerfelt.

Reservationer:

af Herr *Philipsson*: "Det torde ej kunna förnekas, att de förändringar, hvilka under loppet af nära tre decennier, tid efter annan, vidtagits uti lagstiftningen, rörande den svenska qvinnans ställning, varit egnade att uti allt högre och högre grad leda till hennes likställighet med mannen, i afseende å åtnjutande af medborgerliga rättigheter. Att dessa förändringar endast långsamt kunnat genomföras, är en följd deraf, att, enär de medfört ganska väsentlig rubbning uti bestående förhållanden, de nödvändigtvis måst föregås af en allmännare förändring uti rådande föreställnings-sätt. Det är derföre lätt förklarligt, att hvarje gång lagförslag i dylik riktning blifvit framställda, de största betänkligheter deremot uttalats; men, då erfarenheten städse ådagalagt, att dessa betänkligheter lyckligtvis ej motsvarats af verkligheten, så vill det äfven synas, som borde man, beträffande det återstående lagstiftningsarbetet inom ifrågavarande område, gå till väga, visserligen med varsamhet, men på samma gång äfven med tillitsfullt hopp om en lycklig framgång.

Sedan Sveriges lag numera stadgar, dels att ogift qvinna, som fyllt tjugofem år, skall vara myndig att sig och sin egendom sjelf råda och förestå, samt dels att mö, som myndig är, ej står under giftoman, måste den enklaste konsekvens fordra, att den gifta qvinnan befrias från det besynnerliga omyndighetsförhållande, hvaruti hon, omedelbart efter vigseln, af lagen *ovilkorligen* försättes. Behovvet af en dylik lagförändring inses temligen allmänt; men svårigheterna att kunna åstadkomma fullt ändamålsenliga nya bestämmelser anses nära nog oöfvervinneliga. Villigt erkännande, att lagstiftningsarbetet inom familjerättens område -- och det är på ett sådant man här befinner sig -- är ganska svårt, torde detsamma dock uti ej oväsentlig grad underlättnas, om man uppdrager en bestämd gräns emellan de rent *personliga* rättsförhållandena och *de* förhållanden, som falla inom *förmögenhetsrätten*. Om man genast *à priori* påstår, att en sådan gräns ej *bör* uppdragas, enär äktenskapet ovilkorligen förutsätter egendomsgemensamhet, då är det uppenbart, att man på denna väg ej kan uträtta något: men oriktigheten af ett sådant påstående framgår ej mindre af fäderneslandets egen lagstiftning, som ju medgifver upplösning af makars *egendomsrättsliga* förhållanden, utan den ringaste förändring i afseende å det *personliga* rättsförhållandet dem emellan, än ock deraf, att uti många europeiska länder separationsgrundsatsen, beträffande makars förmögenhetsställning, vunnit en ganska vidsträckt tillämpning, utan att man väl deraf är berättigad att draga den slutföljd, att äktenskapet i dessa länder är beröfvadt någon del af sin ethiska karakter.

Det har häröfvan blifvit yttradt, att den gifta qvinnan befinner sig uti ett *besynnerligt* omyndighetstillstånd, och jag anser mig höra något närmare redogöra för hvad jag med detta yttrande åsyftat. Sedan lagen uti 9:de kap. 1 § Giftermålsbalken stadgat, att efter vigseln mannen är qvinnans rätte målsman och eger söka och svara för henne, förekomma uti 11 kap. 3 § samma balk bestämmelser, som ovedersägligen utmärka, att qvinnan, oaktadt tillvaron af ifrågavarande målsmanskap, sjelf kan förfoga öfver såväl boets gemensamma egendom som ock öfver sin enskilda fastighet. Förstnämnde § förutsätter nemligen, att *båda* makarne eller *endera*, följaktligen såväl *qvinnan* som *mannen*, kan hafva *gjort gäld i äktenskapet*, det vill säga ådragit boet *skuld*, hvaraf detsamma haft motsvarig nytta, samt stadgar för sådant fall, att gälden skall betalas i främsta rummet af »bo oskifto i lösören och afdinge, så ock af beggaderas hus och egendom i staden». »Räcker det ej till fulla gälden», heter det vidare, »då fylles det, som brister, af begges enskilda arfvejord och odalfasta å landet, efter den andel, hvardera i gälden och bolaget eger». Och slutligen föreskrifves: »Hafver ej utan endera egen jord: är det mannen, betale då det, som återstår och gäldas skall, med sin arfvejord, så långt den räcker. Är det hustrun, betale ej mer, än dess andel i gälden; utan så är, att man och hustru, begge för en, och en för begge, sig till gäldens betalning förskrifvit hafva.»

Af dessa lagbestämmelser framgår otvifvelaktigt, att, då den förutsatta skuldsättningsåtgärden från qvinnans sida onekligen innefattar ett *medelbart* förfogande öfver boets tillgångar, hon ingalunda kan sägas vara *fullständigt* omyndig, hvilket ej heller skulle motsvara *den* föreställning hos lagstiftaren, som funnit sitt uttryck uti §:ns slutord, eller att hustrun, solidariskt med mannen, *förskrifvit sig till betalning af gäld*. Å andra sidan förekomma deremot uti såväl ifrågavarande kapitel som ock uti andra lagrum sådana inskränkingar i afseende å den gifta qvinnans dispositionsrätt öfver boets tillgångar, att desamma, jemförda med stadgandet om mannens målsmansrätt, gifvit en lätt förklarlig näring åt det allmänna föreställningsättet, att den gifta qvinnan befinner sig uti ett ännu djupare omyndighetstillstånd, än den femtonårige ynglingen, som, ehuru hans arf af förmyndare förvaltas, sjelf eger att råda öfver hvad han förvärfver, hvaremot den förstnämndas arbetsförtjenst icke kan undandragas mannens målsmanskap.

Ehuru jag ingalunda är nog djerf att tilltro mig kunna lösa en af de svåraste uppgifter, hvilka lagstiftaren har sig förelagda, vågar jag likväl här uttala min åsigt om det ändamålsenligaste sättet att reglera förmögenhetsförhållandet emellan man och hustru. Med tillämpning af hvad här ofvan yttrats om nödvändigheten att noggrant skilja det *personliga* förhållandet från *egendomsförhållandet* emellan makarne, torde det för lagstiftningen blifva nödigt, att, i afseende å förstnämnda förhållande meddela bestämmelser för *det* fall, att skiljaktiga åsigter hos makarne yppas, samt att dervid åt mannen öfverlemna beslutanderätten. Deremot synes det mig, som kunde, i afseende å egendomsförhållandet, följande grundsatser vinna tillämpning:

1:o) Lagens stadganden, beträffande giftorätt, böra, till undvikande af alltför stor rubbning i nuvarande förhållanden, förblifva oförändrade, helst det är de blifvande makarne obetaget att, medelst äktenskapsförord, reglera denna rätt.

2:o) Föreskriften, att mannen är hustruns målsman upphäfves, så att den gifta qvinnan betraktas såsom myndig vid hvilken ålder som helst. Häraf kan visserligen följdén blifva den, att hustrun varder myndig vid en tidigare ålder, än mannen; men, då qvinnan, såsom enka, redan nu kan vara myndig, sedan hon nyligen fyllt *femton* år, så torde ifrågavarande eventualitet sakna all betydelse.

3:o) Makarne tillerkännas fullkomlig likställighet, i afseende å förmögenhetsförvaltningeu, så att hvardera eger att *ensam* råda öfver den egendom, hvaruti den andra maken ej har giftorätt, hvaremot begge *gemensamt* förvalta *boets* tillgångar. Härvid möter naturligtvis den fråga, åt hvilkendera maken beslutanderätten skall öfverlemnas, vid uppkommande skiljaktiga åsigter; men denna fråga, ehuru, med afseende å nuvarande förhållande, fullt berättigad, torde likväl ega vigt, mera utur teoretisk än utur praktisk synpunkt. Lika litet som två personer, hvilka med hvarandra ingått bolag, för bedrivande af affärsverksamhet, i allmänhet träffa öfverkommelse derom, att den ene skall ega att framför den andre besluta i bolagets angelägenheter, utan förhållandet i sådant afseende regleras af sig sjelf, i följd af dels bolagsmännens, från känslor af ömsesidig aktning och förtroende härledda personliga ställning till hvarandra, och dels deras omtanka för egna fördelar; lika litet, ja ännu mindre, torde det vara erforderligt, att lagen angifver sättet för biläggande af dylika meningsskiljaktigheter emellan äkta makar, hos hvilka dessa känslor och denna omtanka helt visst i allmänhet förefinnas i ännu högre grad. Häremot torde invändas, att äktenskapet väl ej är ett vanligt bolag, och denna invändning är fullt befogad; men utom, det, att jemförelsen emellan dessa två föreningar ligger ganska nära till hands i följd af lagens häröfvan omförmälda stadgande i 11 kap. 3 § Giftermålsbalken, der lagstiftaren sjelf begagnat ordet »bolag», för att beteckna egendomsförhållandet emellan makarne, torde det väl ej kunna förnekas, att de begge föreningarne, utan att vara liktydiga, erbjuda ganska många jemförelsepunkter. En sådan är otvifvelaktigt den, som företer sig vid tanken derpå, att skiljaktig uppfattning inträder emellan bolagsmännen, i afseende å värden om bolagets angelägenheter, i öfverensstämmelse med dettas sanna fördelar. I sådant fall vidtaga de, så snart som möjligt, den enkla utvägen att upplösa bolaget; och det är just denna utväg, som den svenska *boskildslagen* anvisar makar, hos hvilka enahanda uppfattning vunnit insteg. Uti denna speciallag, som, till förekommande af en hos den stora allmänheten lätt förklarlig förvexling med begreppen om *äktenskapsskilnad* och *skilnad till säng och säte*, hvilka ju afse rubbning i makarnes personliga rättsförhållande, rättare borde benämnas »*boskiftesstadga*», erfordras emellertid en förändring i *den* riktning, som angifves uti herr Carléns reservation emot 1871 års Lag-Utskotts utlåtande, så att såväl mannen som hustrun, närhelst de finna det för sig angeläget, berättigas att,

efter anmälan hos domstol, vinna boskifte. De betänkligheter, hvilka under diskussionen om utlåtandet vid 1871 års riksdag inom Andra Kammaren framhöllos emot herr Carléns förslag, som dock endast åsyftade den ifrågasatta rättigheten för *qvinnan*, blefvo på ett, i min tanke, öfvertygande sätt af reservanten och de talare, som delade hans mening vederlagda; och jag är förvissad derom, att detsamma med den utsträckning, som borde blifva en följd af makarnes likställighet, i afseende å egendomsförhållandet, innefattar den enda praktiska lösning af frågan.

4:o) Af makarnes nyss omförmälda likställighet bör, enligt mitt förmenande, jemväl följa, att alla de stadganden, hvilka för närvarande i lagen förekomma, i syfte att åt den gifta *qvinnan* bereda förmåner framför mannen, upphävas; likasom gällande förordning om fattigvården, i afseende å mannens förbindelse att försörja hustrun, måste undergå nödig revision.

5:o) Vidkommande slutligen föreskrifter, rörande betalning af makarnes gemensamma eller enskilda skulder, så synas nuvarande stadganden härom till stor del kunna bibehållas, dock med de modifikationer och närmare bestämmelser, som blifva en följd af makarnes förändrade dispositionsrätt.

Mycket skulle än vidare kunna anföras uti denna viktiga fråga; dock, enär jag finner, att det hittills nedskrifna vida öfverskrider det öfliga omfånget af en reservation, måste jag låta bero vid de nu angifna synpunkterna för ämnets behandling. Att häremot mycket skall kunna anmärkas, derom är jag fullt förvissad; men, då sakens utredning, genom eu diskussion i ämnet, kan befordras, har jag icke tvekat att låta min uppfattning komma till Riksdagens kännedom, helst jag ingalunda ansett mig kunna med min röst bidra till det slut, hvaruti Lag-Utskottet stadnat, ehuru jag ej heller kunnat tillstyrka bifall till herr Walldéns motion, för såvida dermed åsyftas en lagförändring i *sådan* riktning, att gift *qvinna*, der ej annorlunda blifvit öfverenskommen, må ega att sjelf råda öfver henne genom *arf* eller *förvärf* enskildt tillhörig egendom, eller åtminstone öfver sin *arbetsförtjenst*.

Enligt mitt förmenande skulle nemligen en dylik lagförändring, isynnerhet såvidt den afser hvad hustrun förvärfver, och således äfven hennes arbetsförtjenst, långt ifrån att afhjelpa de nuvarande olägenheterna, endast leda till förvecklingar, enär, under förutsättning att gällande stadganden om giftorätten, i afseende å egendoms-gemensamhet, bibehållas, det är nära nog omöjligt att meddela särskilda bestämmelser för *den egendom*, som *hustrun* förvärfver. Ty af ifrågavarande kommunikabilitet följer ju, att, likasom *hustrun* har giftorätt uti hvad *mannen* förvärfver, så har äfven *mannen* giftorätt uti den egendom, som, genom *hustrun*, tillvinnes det gemensamma boet, och utom det, att i många fall stor svårighet skulle uppstå, för bedömande af hvad som kunde sägas vara af den *ena* makan, med den *andras* utslutande från *all medverkan*, ensam förvärfdt, helst denna *medverkan* icke sällan torde vara af *medelbar*, men icke förty ganska *väsentlig* beskaffenhet, så ligger en ytterligare anledning till förveckling uti den helt visst ofta inträffande möjlighet, att

qvinnan användt sin arbetsförtjenst till inköp af någon möbel eller husgerådspersedel, hvars undanhållande från mannens dispositionsrätt, kanhända understundom flera år, sedan köpet egt rum, skulle vara förenadt med en ganska odiös bevisningsskyldighet. Härförutan bör öfvervägas, att, hurudan lagstiftningen, om den inskränkes till dylika bestämmelser, än gestaltar sig, det icke skall blifva lätt för hustrun att freda sig mot mannens maktnissbruk. Ehuru svårighet i sådant afseende äfven kvarstår, i händelse mannens målsmansrätt helt och hållet upphäfves, torde det likväl ej kunna förnekas, att det på hela hans uppfattningssätt af sitt förhållande till hustrun skulle utöfva ett välgörande inflytande, om han uti hustrun såge en med sig i allo likställd person. Åtminstone komme i thy fall lagstiftningen icke vidare att bära ansvaret därför, att mannen, då han, mot hustruns bestridande, sätter sig i besittning af egendom, som bort till det gemensamma boets förmån användas, för att nyttja den till ändamål, som dermed stå i uppenbar strid, anser sig utöfva en *fullt legal* handling.

Nu antydda betänkligheter kunna i viss mån återopas emot den af 1871 års Riksdag såsom ändamålsenlig befunna åtgärd, att uti underdänig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande till Riksdagen af förslag till sådan ändring af 8 kap. 1 § Giftermålsbalken, att genom äktenskapsförord må kunna betingas rättighet för hustrun att råda öfver sin enskilda egendom, äfvensom till de förändrade bestämmelser i öfrigt, som deraf böra blifva en följd; men härtill kommer än vidare den omständighet, att mö, som ej står under giftoman, jemlikt Kongl. Förordningen den 8 November 1872, numera sjelf eger göra sådant förord, som i 8 kap. Giftermålsbalken sägs. Den af Riksdagen ifrågakända lagförändring skulle nemligen ofta sätta qvinnan i nödvändighet att, före sitt äktenskap, med sin blifvande make afhandla ett högst ömtåligt och grannlaga ämne, eller ock att afstå från begagnande af den rättsförmån, som lagen anvisat henne. Sannolikt komme hon i de flesta fall att föredraga sistnämnda alternativ, i följd hvaraf den med lagförändringen afsedda fördel sällan skulle komma till stånd.

Det är af dessa skäl, som jag vågar vördsamt hemställa:

att Riksdagen, i anledning af hvad Herr Walldén i sin motion anført, måtte besluta, att i underdänig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t, vid pröfning af 1871 års Riksdags nyss omförmälda underdäniga framställning, täcktes taga i nådigt öfvervägande, huruvida ej, med särskildt fästadt afseende å den sedermera vidtagna lagstiftningsåtgärd, hvarigenom mö, som ej står under giftoman, berättigats att sjelf göra äktenskapsförord, lagstiftningen rörande den gifta qvinnans egendomsförhållande bör gå uti den riktning, att densamma i vidsträcktare mån, än som med sistnämnda skrifvelse åsyftats, befrämjar hennes likställighet med mannen i förmögenhetsrättsligt hänseende."

af Herrar *Sven Nilsson*, *C. A. Larsson* och *Westerdal*, som instämt med Herr Philipsson; samt

af Herr *Königsfelt*, hvilken, då han ej, såsom han önskat, nu ansett bifall till motionen kunna vinnas, inkränt sig till att instämma i det slut, hvartill Herr Philipsson kommit.

Herr *Carlén* har begärt få antecknadt att han i frågans behandling inom Utskottet icke deltagit.